

ทุนทางสังคม : แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน
ของชุมชนลาวโซ่ง ในจังหวัดสุพรรณบุรี*

SOCIAL CAPITAL: GUIDELINES FOR PROMOTING COMMUNITY-BASED
TOURISM OF LAO SONG COMMUNITY IN SUPHANBURI PROVINCE

พระครูโพธิสุวรรณคุณ

Phrakhru Phothisuwannakun

มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย

Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Thailand.

E-mail: Phu9555@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี 2) ศึกษาศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาจากหนังสือ วารสารเอกสารทางวิชาการ การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงการศึกษาจากงานวิจัย และวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง การศึกษาภาคสนาม (Field Study) โดยการเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย ใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) จำนวน 47 รูป/ คน และมีการเข้าร่วมสังเกตการณ์ และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) จากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ พระสงฆ์ ราษฎรชาวบ้าน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน และผู้ประกอบการ รวมจำนวน 17 รูป/คน นำข้อมูลเชิงประจักษ์ มาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับ

* Received 22 April 2019; Revised 20 May 2019; Accepted 20 May 2019.

ผลการวิจัยพบว่า

1. ลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า เป็นลักษณะทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ใน 4 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ 1) องค์ประกอบด้านมนุษย 2) องค์ประกอบด้านสถาบันและองค์กรชุมชน 3) องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และ 4) องค์ประกอบด้านภูมิปัญญาและวิถีชุมชน

2. ศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า ศักยภาพชุมชนที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนลาวโซ่ง มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านทรัพยากรชุมชน 2) ด้านองค์กรชุมชนและผู้นำ 3) ด้านการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วม และ 4) ด้านเครือข่ายและการประสานงาน

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี พบว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ควรมีสร้างเครือข่ายที่สามารถทำงานเชื่อมโยงกันทั้งภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชนในพื้นที่ ร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการ 1198 เอกชน เพื่อเป็นเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชน และวัฒนธรรมชุมชนลาวโซ่ง ในมิติต่าง ๆ คือ มิติการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มิติการท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม และ มิติการท่องเที่ยววิถีชุมชนและธรรมชาติ

คำสำคัญ : ทุนทางสังคม, แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน, ชุมชนลาวโซ่ง.

Abstract

The objectives of this research were: 1) to study the social capital characteristics of Lao Song community in Suphanburi Province 2) to study the potential of promoting community-based tourism in Lao Song community in Suphanburi Province 3) guidelines for promoting community-based tourism in Lao Song community Suphanburi Province. This research is a qualitative research. The researcher has studied documents by studying from books, journals, academic documents, internet searching, including studies from related research. Field study by collecting data in the research area using questionnaires as the main tool for collecting information from key informants

by in-depth interview of 47 persons and have participated in observations and focus group discussions from experts who are academics, monks, wise villagers, representatives of government agencies, private organizations, community organizations, community leaders and entrepreneurs, totaling 18 persons, using empirical data to make analysis and synthesis, respectively.

The research found that:

1. Social capital characteristics of Lao Song community in Suphanburi province, found that the social capital is concrete and abstract in 4 major elements: 1) human elements 2) elements of institutions and community organizations 3) cultural elements, traditions, faith and 4) Elements of wisdom and community ways.

2. Potential for promotion of community-based tourism in Lao Song community in Suphan Buri province, found that the community potential that is appropriate to promote Lao Song community tourism has 4 aspects: 1) Community resources 2) Community organizations and leaders 3) Self-management and participation and 4) Network and co-ordination.

3. Guidelines for promoting community-based tourism in the Lao Song community in Suphanburi province, found that tourism activities in various tourist attractions should have a network that can work to connect with each other in the public or community organizations in the area. Joined-Up Government, private sector, private entrepreneurs to be a tourism promotion network linked to the way of life, Lao Song community culture in various dimensions is the historical tourism dimension, religious and cultural tourism dimensions and dimensions of community-based tourism and nature.

Keywords: Social Capital, Guidelines for promote tourism in the way of the community, Lao Song community.

บทนำ

ปัจจุบันการท่องเที่ยวได้เข้ามามีบทบาทต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมเป็นอย่างมาก เนื่องจากเป็นรายได้หลักทางหนึ่งของประเทศที่จะนำมาใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมให้เข้มแข็งขึ้น ในแต่ละปีที่ผ่านมาจะเห็นได้ว่าแนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ ขณะเดียวกันรายได้จากการท่องเที่ยวก็เพิ่มขึ้นเป็นลำดับ จะเห็นได้ว่าแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติตลอดระยะเวลา 20 ปี ที่ผ่านมามีนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวทุกฉบับ โดยเฉพาะฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) ได้มีนโยบายส่งเสริมในการท่องเที่ยวให้มีอัตราการขยายตัวให้สูงขึ้นอย่างชัดเจนและมียุทธศาสตร์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศไทยในด้านต่าง ๆ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท., 2558) นอกจากนี้ประเทศไทยยังมีสิ่งดึงดูดใจอีกหลายด้าน เช่น สถานที่ท่องเที่ยวที่เป็นธรรมชาติ ทั้งที่เป็นธรรมชาติทางน้ำ ภูเขา ทะเล ป่า และถ้ำ เป็นต้น การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวรูปแบบหนึ่ง ที่มุ่งเรียนรู้จากวัฒนธรรมอื่น ๆ เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ๆ ที่กว้างไกล ที่จะได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรีย์ ศิลปะ วิถีวัฒนธรรม ตลอดจนเพื่อศึกษาถึงคติความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพในพิธีกรรมต่าง ๆ

การท่องเที่ยววิถีชุมชน เป็นการเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบท ที่มีลักษณะวิถีชีวิตและผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษ มีความโดดเด่น เช่น การท่องเที่ยวเพื่อศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ หรือวัฒนธรรมของชนกลุ่มน้อย หรือชนเผ่าต่าง ๆ สำหรับการท่องเที่ยวเชิงทัศนศึกษาทางศาสนา เป็นการเดินทางเพื่อทัศนศึกษา แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากปรัชญาทางศาสนา ภูมิปัญญาความรู้ สัจธรรมแห่งชีวิต รวมถึงได้ประสบการณ์และความรู้ใหม่จากการเดินทางไปท่องเที่ยวสัมผัสวิถีการดำเนินชีวิต วัฒนธรรมในชุมชนท้องถิ่น อันจะทำให้คุณค่าและมูลค่าในการเดินทางท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ ชุมชนลาวโซ่ง หรือ ลาวทรงดำ หรือ ไทยโซ่ง หรือ ไทยทรงดำ หรือ ผู้ไทยดำ นั้น เป็นชื่อเรียกที่คนไทยภาคกลางใช้เรียกกลุ่มชาติพันธุ์กลุ่มหนึ่งซึ่งอพยพจากเขตสิบสองจุไทในประเทศเวียดนามตอนเหนือ ได้อพยพออกจากจังหวัดเพชรบุรี เข้าสู่จังหวัดสุพรรณบุรีครั้งแรก ประมาณปี พ.ศ. 2400 โดยมาตั้งถิ่นฐานที่บ้านดอน อำเภอดำรงวิทยะหริ่ง (ปัจจุบัน คือ ตำบลบ้านดอน อำเภออุททอง) ตำบลดอนมะเกลือ อำเภออุททอง บ้านดอนโก อำเภอบางปลาม้า บ้านบางกุ้ง บ้านบางหมื่น อำเภอเมืองสุพรรณบุรี และบ้านดอนมะนาว

อำเภอสองพี่น้องเป็นกลุ่มแรก ๆ (ประยูรธ สืบอารีพงศ์, 2551) เมื่อกาลเวลาสภาพสังคมและสิ่งแวดล้อมเปลี่ยนแปลงไปดังเช่นในปัจจุบัน ชุมชนลาวโซ่งก็ยังคงรักษาวิถีการดำเนินชีวิต คติความเชื่อ วัฒนธรรม ประเพณีของตนเองไว้ให้เห็นและสัมผัสได้จากวิถีการดำเนินชีวิต ศาสนา ขนบธรรมเนียม จารีต ประเพณีและการจัดการตนเองด้วยทุนทางสังคมที่มีอยู่ ซึ่งชุมชนลาวโซ่งที่ตั้งถิ่นฐานอยู่ในจังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีลักษณะเด่นหลายอย่าง เช่น มีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทั้งดงาม มีแหล่งอารยธรรมทางประวัติศาสตร์ มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น มีวัฒนธรรมพื้นบ้าน มีวิถีชีวิตที่เรียบง่าย ความมีน้ำใจของชุมชนเป็นเสน่ห์ที่มนต์ใจนักท่องเที่ยว มีความหลากหลายของอาหารพื้นบ้าน เป็นต้น ปัจจุบันจังหวัดสุพรรณบุรี มีการพัฒนาทั้งด้านสาธารณูปโภคและการคมนาคม มีการสนับสนุนและส่งเสริมชุมชนให้สามารถบริหารจัดการใช้ประโยชน์จากทุนทางเศรษฐกิจ ทุนทางสังคม ทุนทางทรัพยากรธรรมชาติ ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมชุมชน เพื่อแก้ปัญหาความยากจน และพัฒนาความเข้มแข็งของชุมชนในด้านวัฒนธรรมท้องถิ่น

ดังนั้น ชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี จึงเป็นชุมชนที่น่าสนใจในการศึกษาหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน เพื่อเป็นทุนของชุมชนมาส่งเสริมและพัฒนาสร้างคุณค่าและมูลค่า สร้างรายได้ให้กับชุมชนควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ วัฒนธรรม ย่อมจะทำให้การพัฒนาชุมชนท้องถิ่นได้รับประโยชน์เพราะเป็นการพัฒนาจากศักยภาพที่เหมาะสมของแต่ละท้องถิ่น และนำไปสู่การพัฒนาประเทศบรรลุวัตถุประสงค์ตามยุทธศาสตร์ที่ได้ตั้งไว้ จึงต้องมีการศึกษาข้อมูลแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน ของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรีเพื่อประกอบการวางแผนการพัฒนา การสร้างความรู้ความเข้าใจกับคนในท้องถิ่นให้ชัดเจน ในเรื่องแนวทางการพัฒนา นอกจากนี้การร่วมกันขับเคลื่อนการท่องเที่ยวโดยใช้แนวทางการเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติของชุมชนสมาชิกหรือผ่านกระบวนการวิจัย และการขับเคลื่อนโดยหน่วยงานภาครัฐ ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นให้เกิดการส่งเสริมการท่องเที่ยวทั้งในระดับชุมชน และการเชื่อมโยงเครือข่ายจะเป็นกระบวนการเรียนรู้ร่วมกัน

ผู้วิจัย จึงมีความสนใจที่จะศึกษาลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่ง ศึกษาศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน และเพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนและเชิงวัฒนธรรมชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง ยังคงวิถีความเป็นลาวโซ่งและส่งเสริม

คุณภาพชีวิต เศรษฐกิจ และสังคมด้วยวิถีวัฒนธรรมหรือทุนทางสังคมชุมชนมีอยู่ให้ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี
2. เพื่อศึกษาศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี
3. เพื่อเสนอแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1.1 การศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (Documentary Study) โดยการศึกษาจากหนังสือวารสารเอกสารทางวิชาการ การสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต รวมถึงการศึกษาจากงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้อง

1.2 การศึกษาภาคสนาม (Field Study) เป็นการศึกษาโดยการเก็บข้อมูลในพื้นที่วิจัย ใช้แนวคำถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ โดยการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก (In – depth Interview) การเข้าร่วมสังเกตการณ์ในบางกิจกรรม และการสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

2.1 การสัมภาษณ์เชิงลึก (In – depth Interview) มีขั้นตอนดังนี้ ดังนี้

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมชุมชนที่มีชุมชนเป็นฐาน ทำการเก็บข้อมูลโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยผู้วิจัยคัดเลือกแบบเจาะจงจากผู้ที่เกี่ยวข้องในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมด้วยวิถีชุมชนรวมจำนวน 47 ท่าน ประกอบด้วย

2.1.1 กลุ่มผู้แทนหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัดสุพรรณบุรี สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี สภาวัฒนธรรมจังหวัด สภาวัฒนธรรมตำบล องค์การบริหารส่วนจังหวัด องค์การบริหารส่วนตำบล สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดสุพรรณบุรี (สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี, 2559)

2.1.2 กลุ่มประชาชนหรือผู้มีเชื้อสายลาวโซ่งในพื้นที่ เช่น พระสงฆ์ ผู้นำชุมชน ปราชญ์ชาวบ้าน ประชาชนและเยาวชนเชื้อสายลาวโซ่ง

2.1.3 กลุ่มผู้ประกอบการเกี่ยวกับให้บริการและกลุ่มนักท่องเที่ยว เช่น บ้านพัก ร้านอาหาร นักท่องเที่ยว

2.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ(Focus Group Discussion)

ผู้วิจัยใช้คัดเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มผู้เชี่ยวชาญที่เป็นนักวิชาการ พระสงฆ์ ปราชญ์ชาวบ้าน ผู้แทนหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรชุมชน ผู้นำชุมชน ผู้ประกอบการ รวมจำนวน 17 รูป/คน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยใช้วิธีการเลือกผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญจากกลุ่มประชากรอย่างเฉพาะเจาะจง ให้เป็นไปตามกรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัยโดยแบ่งผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญออกเป็น 3 ลักษณะ คือ 1) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับวิถีชีวิตที่เป็นวัฒนธรรมของลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรี เช่น ความเป็นมา การดำเนินชีวิต วัฒนธรรม ประเพณี การจัดการตนเองของชุมชนในด้านวิถีวัฒนธรรม และความต้องการหรือแนวทางในการพัฒนาชุมชนให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรี 2) ประเด็นคำถามเกี่ยวกับแนวทางหรือนโยบายในการส่งเสริมและเชื่อมโยงการท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมของชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรี และ 3) เป็นประเด็นคำถามเกี่ยวกับลักษณะของการมาท่องเที่ยวหรือสิ่งที่ทำให้อยากมาท่องเที่ยว และความต้องการมาท่องเที่ยวหรือสิ่งที่อยากให้ส่งเสริมและพัฒนาเพื่อรองรับการท่องเที่ยวต่อไป

3.2 การสนทนากลุ่มเฉพาะ (Focus Group Discussion) ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสนทนากลุ่มเฉพาะผู้เชี่ยวชาญ (Focus Group Discussion) ในการ

สนทนากลุ่มเฉพาะเป็นการระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์ศักยภาพชุมชน การสร้างเครือข่าย และแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี

4. การตรวจสอบคุณภาพของข้อมูล

ในการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยได้เลือกใช้วิธีเทคนิคสามเส้า (Triangulation Technique) โดยเทคนิคนี้แบ่งออกเป็น 4 ประเภท (ศุภกิจ วงศ์วิวัฒนกิจ, 2555) ได้แก่

4.1 ต่างวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล (Method Triangulation) เป็นการใช้อย่างน้อย 2 วิธีในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การเก็บข้อมูลในประเด็นเรื่องเดียวกันจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกัน ด้วยวิธีการสังเกต สัมภาษณ์ และเก็บข้อมูลจากเอกสารประกอบ แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันความสอดคล้องกัน

4.2 ต่างแหล่งข้อมูล (Data Sources Triangulation) เป็นการตรวจสอบข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งที่ต่างกัมนั้นด้วยวิธีการเก็บข้อมูลเหมือนกัน หรือใช้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างเดียวกันแต่ต่างเวลา สถานที่ และบุคคล แล้วนำข้อมูลมาตรวจสอบยืนยันกัน

4.3 ต่างนักวิจัย (Investigator Triangulation) เป็นการใช้นักวิจัยที่มาจากต่างสาขา หรือต่างประสบการณ์ หรือต่างภูมิหลัง มาเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลและสรุปผล แล้วนำผลการวิจัยมาตรวจสอบยืนยันกัน

4.4 ต่างทฤษฎีหรือแนวคิด (Theory Triangulation) เป็นการใช้ทฤษฎีหลาย ๆ ทฤษฎี มาเป็นแนวทางในการอธิบายข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัย ซึ่งอาจจะสอดคล้องหรือขัดแย้งกันก็ได้

โดยผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลตลอดกระบวนการวิจัย เพื่อความน่าเชื่อถือของผลการวิจัย โดยใช้วิธีการตรวจสอบแบบสามเส้า (Method logical Triangulation) โดยเริ่มตั้งแต่เก็บข้อมูล การสัมภาษณ์ การสังเกต แล้วนำมาบันทึก รวมทั้งกริยาท่าทาง พฤติกรรม บรรยากาศต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อนำมาประกอบการแปลความหมายร่วมกับการถอดเทปและการบันทึกภาคสนามในหลาย ๆ วิธี และมีการตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูลโดยการนำกลับไปให้อ่านข้อมูลหรือกลับไปถามผู้ให้ข้อมูลซ้ำอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงตามที่ผู้ให้ข้อมูลบอก เมื่อได้รับข้อมูลในแต่ละครั้งแล้วทำการวิเคราะห์และสังเคราะห์

เบื้องต้น นำข้อมูลที่ผ่านมาขั้นตอนต่าง ๆ ไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อให้ข้อมูลมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

5. การวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิจัย

ในการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นการวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูลโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยการศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี เชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนในจังหวัดสุพรรณบุรี วิเคราะห์และเสนอแนวทางการสร้างเครือข่ายและผลสัมฤทธิ์ในจังหวัดสุพรรณบุรีให้เห็นองค์ประกอบตามลักษณะของข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยอาศัยข้อมูลเชิงคุณภาพมาประกอบการวิเคราะห์และสังเคราะห์ตามลำดับต่อไป

และในส่วนการนำเสนอผลการวิจัย ใช้วิธีการนำเสนอข้อมูลแบบบรรยายและพรรณนาความจากการวิเคราะห์เชิงประจักษ์ ข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มเฉพาะ นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เนื้อหาตามประเด็นและสรุปนำเสนอผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. ลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นสังคมที่มีรูปธรรมและนามธรรมที่เด่นชัดใน 4 ลักษณะ ประกอบด้วย

1.1 องค์ประกอบด้านมนุษย์ คือ ชุมชนลาวโซ่งมีการอยู่รวมกันเป็นกลุ่ม ซึ่งให้ความเคารพนับถือกันตามลำดับอาวุโส และให้ความสำคัญต่อบรรพบุรุษเป็นอย่างมาก คือ มีกลุ่มพระสงฆ์ มีกลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มหมอเสนา ผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นบุคคลที่มีองค์ความรู้ มีความสามารถใช้เพื่อประโยชน์ต่อส่วนรวม มีจิตสาธารณะ มีความเอื้ออาทร ความเป็นมิตรต่อผู้มาเยือน มีคุณธรรม มีวินัย มีความรับผิดชอบ มีทัศนคติที่ดีต่อส่วนรวมและมีคุณสมบัติทั้งหลายที่มีทำประโยชน์ต่อชุมชน ได้คอยทำหน้าที่เป็นผู้นำกลุ่มในการจัดกิจกรรมงานประเพณีต่าง ๆ ทั้งทำหน้าที่เป็นผู้สืบทอด รักษา และเป็นตัวแทนของกลุ่มโดยอัตโนมัติมาตั้งแต่อดีต ปัจจุบันอาจมีการเลือกตั้งผู้นำตามยุคสมัยแบบการปกครอง แต่กลุ่มคนผู้นำแบบเดิมก็ยังได้รับการยอมรับนับถือมาด้วยดีเช่นเดิม

1.2 องค์ประกอบด้านสถาบันและองค์กรชุมชน คือ ชุมชนลาวโซ่งมีการรวมกลุ่มกันเป็นองค์กรชุมชนมาแต่เดิม เรียกว่า “ชมรมไทยทรงดำ” และยังมีการรวมกลุ่มเป็นองค์กรชุมชน เช่น กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำดอนมะเกลือ ภาครัฐได้ส่งเสริมให้เป็นผลิตภัณฑ์เด่นของชุมชน เป็นการผลิตสินค้าจากภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มีชื่อเสียงของตำบลได้รับรางวัลประเภทผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP) ในระดับต่าง ๆ ในส่วนองค์การบริหารส่วนตำบล นอกจากจะมีส่วนสนับสนุนการสร้างงาน สร้างอาชีพแก่ชุมชนแล้ว เช่น มีตลาดนัดชุมชน กลุ่มทอผ้าไทยทรงดำบ้านดอนมะเกลือ กลุ่มผลิตน้ำพริกเผาสูตรโง่ง ยังได้สนับสนุนการสร้างศูนย์เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้และอนุรักษ์วัฒนธรรมชุมชนด้วย

1.3 องค์ประกอบด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ คือ ชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรีนี้ยังมีความเชื่อที่เป็นวัฒนธรรมดั้งเดิม และในการประกอบพิธีกรรมตามคติความเชื่อประเพณีวัฒนธรรมของชาวลาวโซ่งปัจจุบันนั้นจะมีที่มาแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ พิธีกรรมตามแนวพระพุทธศาสนา และพิธีกรรมตามความเชื่อในการนับถือผี และการบูชาบรรพบุรุษ ในการจัดกิจกรรมที่เกี่ยวกับความเชื่อทุกพิธีกรรม ชาวลาวโซ่งจะมีการใช้ผ้าที่ทอเก็บไว้มาตกแต่งลวดลาย รวมทั้งการใช้เครื่องแต่งกายที่มีลักษณะเฉพาะแต่ละพิธีกรรม ซึ่งเป็นวัฒนธรรมประเพณีสืบทอดกันมาแต่โบราณจนถึงปัจจุบัน โดยการปลูกฝังอบรมสั่งสอนและปฏิบัติสืบทอดจากรุ่นสู่รุ่นอย่างเคร่งครัด ผู้ที่มีเชื้อสายลาวโซ่งแม้จะย้ายไปอยู่ถิ่นฐานอื่นเมื่อถึงงานประเพณีก็ยังรักษาและปฏิบัติตามจารีตดั้งเดิมที่สืบทอดกันมา คือ ถิ่นเรื่องความกตัญญูต่อบรรพบุรุษเป็นสิ่งสำคัญที่ต้องยึดถือปฏิบัติไม่ว่าจะเป็นผู้ตาหรือผู้น้อย ที่สำคัญคือ งานประเพณีไหว้ศาลประจำหมู่บ้าน

1.4 องค์ประกอบด้านภูมิปัญญาและวิถีชุมชน คือ ลักษณะทุนทางสังคมจากองค์ประกอบด้านภูมิปัญญาและวิถีชุมชนชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี จะเห็นได้จากวิถีการดำเนินชีวิตที่ยังคงประกอบอาชีพวิถีเกษตรแบบพอเพียงอยู่เป็นส่วนใหญ่ เช่น การทำนาปลูกผัก นี่เป็นเหตุผลหนึ่งที่ได้อพยพ และตกลงตั้งถิ่นฐานอยู่ในแถบนี้ ที่มีความอุดมสมบูรณ์คือเป็นพื้นที่ราบลุ่ม มีแม่น้ำลำคลอง แสดงให้เห็นถึงความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรธรรมชาติที่ยังคงมีอยู่ในชุมชน

2. ศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรี โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การร่วมสังเกตกิจกรรม ได้พบองค์ประกอบที่เป็นศักยภาพชุมชนที่เหมาะสมในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรีสรุปได้คือ

2.1 ศักยภาพด้านทรัพยากรในชุมชน ชุมชนมีการบริหารจัดการการตนเองเหมาะสมแก่การส่งเสริมการท่องเที่ยว คือ มีทรัพยากรเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชน ที่ชุมชนมีความต้องการสร้างคุณค่า มูลค่าจากวัฒนธรรมของตน ต้องการส่งเสริมการอนุรักษ์สืบสานวัฒนธรรมอย่างแท้จริง ชุมชนได้มีการพิจารณาถึงสภาพของปัญหา ผลกระทบทางการท่องเที่ยวที่จะเกิดขึ้น แล้วชุมชนร่วมตัดสินใจลงมติที่จะดำเนินการตามแนวทางที่ชุมชนเห็นสมควร

2.2 ศักยภาพด้านองค์กรชุมชนและผู้นำ ชุมชนมีผู้นำองค์กรชุมชนที่มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ มีความเข้มแข็งเป็นพอที่จะจัดการกับผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นได้และประสานความร่วมมือในการจัดการในแง่ความพร้อมของชุมชนและประสิทธิภาพในการบริหารจัดการท่องเที่ยวในมิติของชุมชนแล้ว ยังได้มีการร่วมกันประสานแหล่งท่องเที่ยวจากนอกชุมชน หรือหาแนวทางส่งเสริมจากภายนอกชุมชน เช่น การตลาด นโยบายรัฐที่เข้ามาสนับสนุน การเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

2.3 ศักยภาพด้านการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วม โดยสมาชิกในชุมชนได้มีส่วนร่วมในการคิด การวางแผน การทำกิจกรรม ติดตามประเมินผลเรียนรู้และรับประโยชน์ร่วมกันในการพัฒนาชุมชนด้านต่าง ๆ รวมถึงมีการกำหนดมีกฎ กติกาที่เห็นร่วมกันจากชุมชนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวที่ชัดเจน และสามารถกำกับดูแลให้เป็นไปตามกติกาที่วางไว้คือ มีข้อตกลงร่วมกันภายในชุมชน เช่น ความสะอาดความปลอดภัย การกระจายรายได้ที่เป็นธรรมของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง และพิจารณาร่วมกันถึงขีดความสามารถในการรองรับ

2.4 ศักยภาพด้านเครือข่ายและการประสานงาน โดยชุมชนมีการรวมกันเป็นกลุ่มเป็นชมรม หรือองค์กร องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) เครือข่ายการท่องเที่ยวและการให้บริการต่าง ๆ เพื่อเป็นตัวแทนในการทำหน้าที่แทนสมาชิกทั้งหมด และดำเนินการทางด้านการกำหนดทิศทางและนโยบายการบริหาร การจัดการ การประสานงาน มีประสิทธิภาพและเป็นไปตามเจตนารมณ์ของสมาชิกในชุมชน ในชุมชนมีการจัดการตนเองด้วยองค์ประกอบสำคัญคือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ชุมชนท้องถิ่นเป็นการตลาดท่องเที่ยวที่ต้องมีการคำนึงถึง

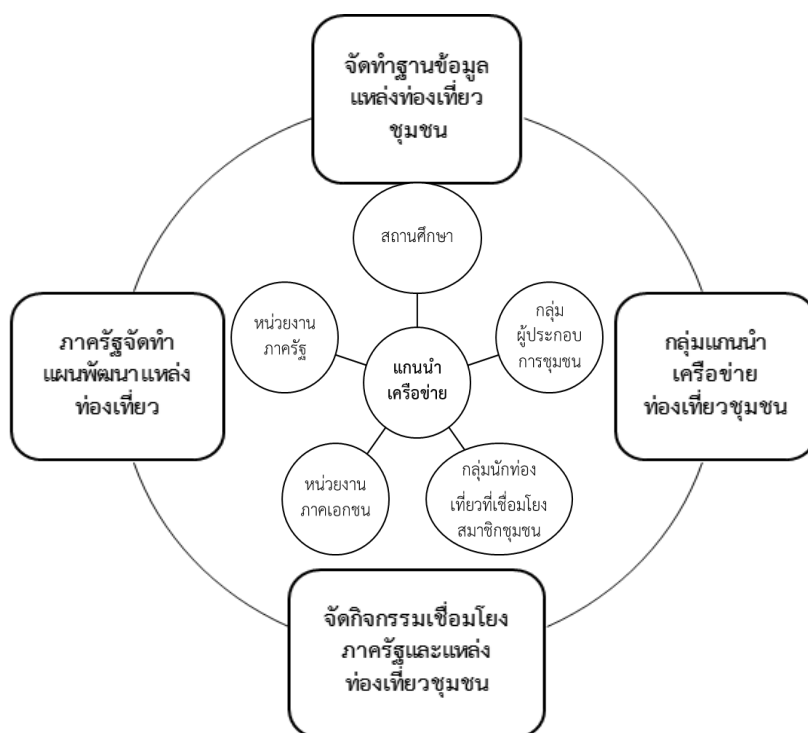

การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้น มีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบ แทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรีพบว่า จังหวัดสุพรรณบุรีนั้น มีสถานที่ท่องเที่ยวหลากหลายรูปแบบ ให้นักเดินทางได้สัมผัสและค้นหา ภาพประวัติศาสตร์ที่เก่าแก่ ถิ่นอารยธรรม เรื่องราวของอดีตที่น่าสนใจ สถาปัตยกรรมเป็นเส้นทางพุทธศาสนาที่งดงามและทรงคุณค่าต่อการกราบไหว้บูชา หรือแม้แต่สถานที่ท่องเที่ยวใหม่ ๆ ที่สร้างขึ้นมานักท่องเที่ยวได้ชม ได้เพลิดเพลินกับความอลังการ ตื่นตา ตื่นใจ และเป็นแหล่งศึกษาหาความรู้ของเยาวชนคนรุ่นใหม่นอกจากที่กล่าวมาแล้ว สุพรรณบุรี ยังเป็นดินแดนที่มีธรรมชาติ ทะเลสาบ น้ำตก ป่าเขา ทะเลหมอกที่งดงาม และวิถีชีวิตกว่า 10 ชนเผ่า ที่ดำเนินอยู่ ณ ดินแดนแห่งนี้ สำหรับรูปแบบการท่องเที่ยววิถีชุมชนและวัฒนธรรมวิถีชุมชนลาวโซ่ง ด้วยรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ และรูปแบบการท่องเที่ยวชมงานวัฒนธรรมและประเพณี ก็เป็นประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจ สามารถเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และสร้างมูลค่าแก่ชุมชนได้ โดยมีเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนและวัฒนธรรม กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนจากลักษณะเด่นและการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ แหล่งท่องเที่ยวซึ่งเชื่อมโยงกับประวัติศาสตร์ วิถีชีวิตชุมชนและเครือข่าย เกิดเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวชุมชน ในรูปแบบการท่องเที่ยวกิจกรรมงานประเพณีและรูปแบบการท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ กิจกรรมการท่องเที่ยวชุมชนจากลักษณะเด่นและการจัดการกิจกรรมการท่องเที่ยวของการท่องเที่ยวในท้องถิ่นของจังหวัด แหล่งท่องเที่ยวซึ่งเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนและเครือข่าย รวมเป็นรูปแบบการท่องเที่ยววิถีชุมชน ในมิติต่าง ๆ คือ 1) มิติท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ 2) มิติท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม และ 3) มิติท่องเที่ยววิถีชุมชนและทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรี

อีกทั้งในการจัดการตนเองเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนเกิดจากแหล่งท่องเที่ยววิถีชุมชนและวัฒนธรรมที่มีทรัพยากรดึงดูดให้นักท่องเที่ยวในท้องถิ่นและต่างถิ่นเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน แหล่งท่องเที่ยวชุมชนมีจัดกิจกรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของชุมชนรวมถึงกิจกรรมอื่น ๆ ในเชิงบูรณาการ การส่งเสริมและรองรับการท่องเที่ยว ของแหล่งท่องเที่ยวมีศักยภาพ

ความสามารถในการประสานสมาชิก ให้เกิดการจัดกิจกรรมรองรับการท่องเที่ยวชุมชน ก่อให้เกิดการสร้างเครือข่ายระหว่างภาคการดำเนินการของกลุ่มแกนเครือข่ายภาครัฐ จัดทำแผน ยุทธศาสตร์ส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนและประสานกับเครือข่ายที่เป็นกลุ่มแกนที่สามารถจัด กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน กลุ่มแกนที่เป็นเครือข่ายภาครัฐมีการประสานและการ จัดทำฐานข้อมูลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง สำหรับเครือข่ายที่เป็นกลุ่มแกนในระดับชุมชนจะ มีการประสานเครือข่ายย่อยอย่างค่อยเป็นค่อยไป ที่สนองตอบความต้องการกันและกัน โดย แนวทางการจัดการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมวิถีชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรี

ภาพที่ 1 แสดงแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี

และสำหรับแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชน คือ 1) กลยุทธ์การพัฒนาพื้นที่ ชุมชนเมืองโบราณอู่ทอง ด้วยการอนุรักษ์ฟื้นฟูตัวโบราณสถาน และสภาพแวดล้อมรอบ ๆ พื้นที่ การจัดการภูมิทัศน์ในพื้นที่โบราณสถานและชุมชนโบราณ พัฒนาลำน้ำ เพื่อรองรับการ ล่องเรือชมเมือง เป็นต้น 2) กลยุทธ์การส่งเสริมและพัฒนาเรื่องราวที่บ่งบอกอัตลักษณ์เมือง

โบราณอุทอง ด้วยการจัดตั้งศูนย์ข้อมูลสำหรับนักท่องเที่ยว จัดตั้งพิพิธภัณฑ์ชาติพันธุ์ต่าง ๆ จัดตั้งหมู่บ้านวัฒนธรรม และแหล่งเรียนรู้/พิพิธภัณฑ์ลูกปัด เป็นต้น และ 3) กลยุทธ์สื่อสารเพื่อการตลาด ด้วยการสร้างตราสินค้าการท่องเที่ยวชุมชนเมืองโบราณอุทองให้เป็นที่รู้จัก และใช้การสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการที่ผสมผสานสื่อต่าง ๆ เป็นต้น ซึ่งจะเห็นได้ว่าแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีชุมชนและวัฒนธรรมโดยอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณ อุทองนั้น เป็นการใช้ทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น สอดคล้องกับการสำนึกร่วม ในความเป็นตัวเราพวกเราคือการเป็นชุมชนเมืองโบราณอุทองอารยธรรมทวารวดี ที่มีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่น ไม่ว่าจะเป็นด้านสถาปัตยกรรม/บ้านเรือน ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ การนำอัตลักษณ์ชุมชนมาเป็นแนวทางของการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดผลกระทบทางบวกมากกว่าทางลบ เพราะแสดงให้เห็นถึงคุณค่าของอดีต จากหลักฐานทางประวัติศาสตร์ที่เป็นเจดีย์โบราณโบราณวัตถุ สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสัญลักษณ์ที่บ่งชี้ความสำคัญทางประวัติศาสตร์ กับทั้งมีคุณค่าทางวิชาการ ด้วยเมืองโบราณอุทองเป็นแหล่งข้อมูลสำคัญในการเรียนรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ด้วยวิธีการหาคำตอบ จากการศึกษาวิจัยในด้านต่าง ๆ นอกจากนั้นยังมีคุณค่าด้านความงามหรือสุนทรียะ หลักฐานทางโบราณคดีทั้งที่เป็นโบราณสถาน และโบราณวัตถุของเมืองโบราณอุทอง เป็นความงามที่ปรากฏจากร่องรอยอารยธรรมที่ทรงคุณค่า ตลอดจนอัตลักษณ์ชุมชนเมืองโบราณอุทอง ทั้งด้านสถาปัตยกรรม ด้านโบราณสถาน และด้านโบราณวัตถุ เป็นทรัพยากรทางวัฒนธรรมที่สามารถนำมาเป็นจุดขายเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีวัฒนธรรมชุมชนได้อย่างเหมาะสม

อภิปรายผล

1. ลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี

ชาวลาวโซ่งโดยทั่วไปจะมีวิถีวัฒนธรรมการดำเนินชีวิตที่ผูกพันกับความเชื่อค่อนข้างมาก ที่มีการอนุรักษ์สาระสำคัญในกิจกรรมเกี่ยวกับความเชื่อไว้อย่างเหนียวแน่น โดยเฉพาะความเชื่อเรื่องผี เพราะชาวโซ่งมีความเชื่อว่าผีมีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตประจำวันทั้งเรื่องดีและไม่ดี ความเชื่อในเรื่องผีบรรพบุรุษเป็นระบบควบคุมทางสังคมอย่างหนึ่งของชาวลาวโซ่งให้อยู่ในกรอบของจารีตประเพณีที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ ที่ได้สรุปว่ากระบวนการทุนทางสังคมจึงประกอบด้วยกระบวนการที่สำคัญอยู่ 2 ประการ คือ ประการแรก

คือ ระบบคิดที่มีมาแต่เดิม ได้แก่ ความเชื่อ ค่านิยม ขนบธรรมเนียมประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาที่ปัจเจกชน กลุ่ม องค์กร สถาบัน หรือชุมชนได้สืบทอดมาจากบรรพชนในอดีต และประการที่สอง ระบบคิดที่มาจากสิ่งที่ได้เรียนรู้ในปัจจุบัน รวมทั้งความเชื่อ ศรัทธา ค่านิยม หรือธรรมเนียมปฏิบัติแบบใหม่ ที่สำคัญคือระบบคิดที่เกิดจากค่านิยมที่มีการเอื้ออาทร มีการต่างตอบแทนกัน มีความไว้วางใจระหว่างกัน มีความสามัคคี และวิธีปฏิบัติที่เอื้อต่อกัน (ทิพาพร พิมพิพิสุทธิ, 2550)

แม้ในบริบทของสังคมที่เปลี่ยนไป อิทธิพลของการศึกษาและการสื่อสารที่พัฒนาขึ้นทำให้วัฒนธรรมบางอย่างจางหายไป ทั้งภาษาพูด ภาษาเขียน ตลอดจนบทเพลงพื้นบ้านหรือบทขับลำนำของไทยทรงดำ การเล่นคอนฟ้อนแคน หรือแอ่วลาว หรือกวีลาว ที่หาผู้สืบทอด สืบสาน เรียบเรียง นับวันจะเลือนรางลงไปทุกขณะ และมีแนวโน้มจะสูญหายไปอย่างแน่นอน ควรที่จะมีการส่งเสริมให้อนุชนรุ่นหลัง มีการอนุรักษ์ สืบทอดความคงอยู่ และการเกิดขึ้นใหม่ เพื่อเป็นการรักษาวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตความเป็นอยู่ การละเล่นพื้นบ้าน ตลอดจนภูมิปัญญาท้องถิ่นของตนให้แพร่หลาย โดยการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสร้างรายได้แก่ชุมชนจากการขายสินค้าเครื่องแต่งกายของไทยทรงดำ จำหน่ายเป็นสินค้า OTOP ของชุมชน ตลอดจนนักท่องเที่ยวได้สัมผัสถึงการดำรงชีวิตของไทยทรงดำที่ได้ สัมผัสปรัชญาการดำรงชีวิตตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สอดคล้องกับประชาธิปไตย กะทา ได้ศึกษาเรื่อง ทูทางสังคมและบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสุขภาพ : กรณีศึกษาประชาคมสุขภาพหมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย (ประชาธิปไตย กะทา, 2547) พบว่า การที่จะนำทุนทางสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์ต่องานพัฒนาได้นั้น จำเป็นต้องมีตัวกระทำการที่ทำหน้าที่จัดการแปลงทุนทางสังคมลักษณะเชิงโครงสร้างดังกล่าวออกมาเป็นภาคปฏิบัติการทางสังคม ทุนเศรษฐกิจได้สนับสนุนการแปลงทุนทางสังคมเป็นภาคปฏิบัติการเช่นกัน ภาคปฏิบัติการทุนทางสังคมที่เกิดขึ้นใหม่ ได้ผลิตทุนทางสังคมผ่านสัญญาตัวใหม่ เช่น วาทกรรมการพึ่งตนเอง ระบบเงินตราชุมชน โรงเรียนชาวนา โรงเรียนวัฒนธรรม บุญฉางข้าว และโรงสีชุมชน ทุนทางสังคมใหม่ที่เกิดขึ้นเป็นโครงสร้างความสัมพันธ์ของชีวิตรูปแบบใหม่และผลิตความหมายใหม่อย่างสอดคล้องกับพลวัตการเปลี่ยนแปลงทางสังคมวัฒนธรรม และพบว่า องค์กรลักษณะประชาสังคมเอื้อต่อการแปลงทุนทางสังคมออกมาเป็นภาคปฏิบัติการ และเอื้อต่อการผลิตใหม่ ทุนทางสังคม

2. ศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี

การศึกษาศักยภาพในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรีจากองค์ประกอบของการท่องเที่ยวชุมชนตามแนวคิดของสถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน (สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน, 2540) ได้พบศักยภาพใน 4 องค์ประกอบ คือ 1) ศักยภาพด้านทรัพยากรในชุมชน 2) ศักยภาพด้านองค์กรชุมชนและผู้นำ 3) ศักยภาพด้านการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วม ด้วยชุมชนลาวโซ่งจังหวัดสุพรรณบุรีมีประวัติศาสตร์ความเป็นมาที่ชัดเจน มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ศึกษาวิถีวัฒนธรรม ภูมิปัญญา วิธีการดำเนินชีวิตของตนอยู่ในหลายพื้นที่ เหมาะแก่การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว อีกทั้งได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียะศิลป์ ได้ศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ พิธีกรรมต่าง ๆ และได้รับความรู้ ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม ได้รับประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษา สภาพแวดล้อมและมรดกทางวัฒนธรรม โดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมโดยประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยว สอดคล้องกับผลงานการวิจัยเรื่อง “การพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้” (ศักดิ์ศิริ นันตะสุขและคณะ, 2550) พบว่า แนวทางยุทธศาสตร์พึงพาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งการพัฒนาและจัดการการท่องเที่ยวเชิงพื้นที่กลุ่มอีสานใต้สู่ความยั่งยืนโดยเชื่อมโยงกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน ได้แก่ การปรับทัศนคติเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเพื่อการจัดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การสร้างความมั่นใจในการดำรงชีวิตของคนในท้องถิ่น การศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประเพณี วัฒนธรรม แบบแผนการปฏิบัติต่าง ๆ ของคนในพื้นที่ การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อการพัฒนาการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ส่งเสริมให้มันักวิจัยอยู่ในพื้นที่เพื่อคุณภาพชีวิตที่ดีเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน

3. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี

กิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ เชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมชุมชนลาวโซ่ง ใน 3 มิติ คือ มิติท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มิติท่องเที่ยวทางศาสนา และวัฒนธรรม และ มิติท่องเที่ยววิถีชุมชนและธรรมชาติ และการเชื่อมโยงเครือข่ายโดยการ

รวมกลุ่มในพื้นที่วิจัยเป็นเครือข่ายแบบผสมผสานระหว่างสมาชิกที่แตกต่างกันในสถานภาพ เช่น ผู้นำชุมชน ประชาชนชาวบ้าน พระสงฆ์ นักธุรกิจ นักวิชาการ เกษตรกร นักวิจัย องค์กรพัฒนาเอกชน สถาบันวิจัย เป็นต้น เมื่อทุกคนมีเป้าหมายร่วมกันสามารถเป็นเครือข่ายได้ มีการติดต่อสัมพันธ์สื่อสารกันอย่างสม่ำเสมอระหว่างสมาชิก อาจมีในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน หรือเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบกิจกรรมโครงการที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเป็นผู้ประสาน เชื่อมโยงเครือข่ายและกิจกรรมต่างๆ ภายในแหล่งท่องเที่ยว รวมถึงการจัดทำแผนงาน สนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งเป็นบุคคลหรือกลุ่มประสาน ดำเนินกิจกรรมการประสาน แต่ไม่ใช่เป็นผู้ดำเนินการแทนสมาชิกเครือข่ายในทุกเรื่องแต่เป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดกระบวนการเรียนรู้และพัฒนา (facilitator) เป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดการเปลี่ยนแปลง (catalyst) และเป็นผู้เชื่อมประสานให้เกิดเครือข่าย (network) สอดคล้องกับผลงานการวิจัยเรื่อง “กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่หวาน ตำบลป่าเมียง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” (เสกสรร คำมูลดี และคณะ, 2547) ได้สรุปว่า ทูตทางสังคมที่เป็นทรัพยากรบุคคลเป็นทุนที่มีอยู่ในตัวมนุษย์ เช่น ความรักเพื่อน ความรักศักดิ์ศรี ความเป็นคนไทย หรือแม้กระทั่งผู้นำทางความคิด ผู้นำทางการเกษตร ผู้นำสตรี เยาวชน เหล่านี้ล้วนเป็นสินทรัพย์ที่ไม่มีวันหมดสิ้น ซึ่งเป็นบุคคลที่มีความสามารถในระดับหนึ่งและมีความพร้อมที่จะปรับตัวเข้าสู่ความร่วมมือระหว่างองค์กร เครือข่ายกับเครือข่าย เช่น มีอาสาสมัครเข้ามาทำงาน ช่วยเหลือ แบ่งปัน ขยายเครือข่าย ขยายบทเรียน ยิ่งกว่านั้นยังมีทรัพยากรบุคคลที่อยู่ในภาคประชาสังคม ซึ่งหมายถึงชนชั้นกลางที่ได้รับการศึกษาสมัยใหม่ อยู่ในภาคราชการ ภาคธุรกิจ ภาคองค์การพัฒนาเอกชนภาคสื่อมวลชน คนเหล่านี้จึงมีความสำคัญในฐานะผู้เชื่อมวัฒนธรรมเมืองและท้องถิ่นเข้าด้วยกัน

สรุป

การวิจัยนี้ทุนทางสังคม เพื่อศึกษาลักษณะทุนทางสังคม ศักยภาพชุมชน และแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนของชุมชนลาวโซ่ง จังหวัดสุพรรณบุรี ได้พบว่า ลักษณะทุนทางสังคมของชุมชนลาวโซ่งในจังหวัดสุพรรณบุรี เป็นลักษณะทุนทางสังคมที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม ใน 4 องค์ประกอบที่สำคัญ คือ ด้านมนุษย์ ด้านสถาบันและองค์กรชุมชน ด้านวัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ และด้านภูมิปัญญาและวิถีชุมชน ศักยภาพชุมชนที่เหมาะสมใน

การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีชุมชนลาวโซ่ง มี 4 ด้าน คือ 1) ด้านทรัพยากรชุมชน 2) ด้านองค์กรชุมชนและผู้นำ 3) ด้านการจัดการตนเองและการมีส่วนร่วม และ 4) ด้านเครือข่ายและการประสานงาน ควรมีสร้างเครือข่ายที่สามารถทำงานเชื่อมโยงกันทั้งภาคประชาชนหรือองค์กรชุมชนในพื้นที่ ร่วมกับภาครัฐ ภาคเอกชนผู้ประกอบการเอกชน เพื่อเป็นเครือข่ายส่งเสริมการท่องเที่ยวเชื่อมโยงกับวิถีชีวิตชุมชนและวัฒนธรรมชุมชนลาวโซ่ง ในมิติต่าง ๆ คือ มิติท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ มิติท่องเที่ยวทางศาสนาและวัฒนธรรม และ มิติท่องเที่ยววิถีชุมชนและธรรมชาติ ควรมีกระบวนการจัดการและเชื่อมโยงเครือข่ายท่องเที่ยวชุมชน มีเครือข่ายที่ภาครัฐ มีการจัดทำฐานข้อมูลสนับสนุนงบประมาณ และจัดกิจกรรมให้เกิดการเชื่อมโยงสมาชิกเครือข่ายที่เป็นกลุ่มแกนนำ จัดการท่องเที่ยวชุมชน ผ่านกระบวนการสร้างเครือข่ายเริ่มต้นด้วยการจัดประชุมและจัดทำแผนส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชน สนับสนุนให้สมาชิกเครือข่ายมีการพัฒนาความรู้ความสามารถ ขยายผลไปยังสมาชิกเครือข่ายอื่นๆ เชื่อมโยงการสนับสนุนการท่องเที่ยวชุมชน มีการพัฒนาองค์ความรู้และถ่ายทอดเป็นหลักสูตรชุมชนโดยสถาบันทางการศึกษา และผลสัมฤทธิ์ที่เกิดจากการจัดการท่องเที่ยวชุมชนส่งผลให้เกิดรายได้สู่ชุมชนจังหวัดสุพรรณบุรีอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี กิจกรรมส่งเสริมการท่องเที่ยวชุมชนสามารถเชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวระดับจังหวัดและระดับภาพของประเทศ การจัดทำองค์ความรู้ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวชุมชนได้รับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลทั้งในระดับท้องถิ่น และในระดับเครือข่ายรองรับการพัฒนาท่องเที่ยววิถีชุมชนและวัฒนธรรมของชุมชนโดยมีการเชื่อมโยงกับเครือข่ายท่องเที่ยวอื่น ๆ อย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการสร้างสรรค์พัฒนาชุมชนบนฐานทรัพยากรทุนทางสังคมของชุมชนที่มีให้เกิดประโยชน์แก่การพัฒนาท้องถิ่นจะได้รับจากการท่องเที่ยวในด้านต่าง ๆ ประกอบด้วย การสร้างงานสร้างอาชีพ การกระจายรายได้ คือ และการพัฒนาสาธารณสุขโรค ที่มั่นคงและยั่งยืนตลอดไป

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1.1 ภาครัฐควรสนับสนุนการจัดทำฐานข้อมูลทุนทางสังคมและทุนทางวัฒนธรรมที่ชัดเจนของชุมชน เพื่อให้เกิดการเชื่อมโยงและประยุกต์ใช้ฐานข้อมูลรองรับกิจกรรมส่งเสริมในมิติต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการ

1.1 ภาคองค์กรชุมชน สถาบันการศึกษา และองค์กรชุมชนในท้องถิ่น ควรมีการสร้างร่วมมือบูรณาการพัฒนาศักยภาพชุมชนเพื่อรองรับการพัฒนาและการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ เชิงวัฒนธรรม หรือ วิถีชุมชนอย่างเป็นรูปธรรมยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

2.1 ควรจัดทำแผนพัฒนาจังหวัด โดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องร่วมมือกับสถาบันการศึกษาจัดทำฐานข้อมูลให้เป็นต้นแบบแก่ชุมชนในการรวบรวมข้อมูลของชุมชน

2.2 สถาบันการศึกษาในชุมชนควรนำเส้นทางวิถีชุมชนมาจัดกิจกรรมเรียนรู้และรวบรวมข้อมูลที่สำคัญต่อการจัดการทุนชุมชน

3. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

3.1 ส่งเสริมการวิจัยเพื่อการสร้างฐานข้อมูลวัฒนธรรมชุมชนลาวโซ่ง และการพัฒนาสร้างมูลค่าจากภูมิปัญญาชุมชนรองรับการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานราก

3.2 ส่งเสริมการสร้างนวัตกรรมของชุมชนลาวโซ่งเพื่อนำเสนอความหลากหลายในมิติที่มีผลต่อการจัดการตนเองของชุมชนต่างวัฒนธรรมในประเทศไทย

เอกสารอ้างอิง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ททท. (2558). ประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยว.

กรุงเทพมหานคร: ททท.

ทิพาพร พิมพ์พิสุทธิ. (2550). “ยุทธศาสตร์การพัฒนาทุนทางสังคมบริเวณลุ่มน้ำปิง จ.ตาก เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชนอย่างยั่งยืน” รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประชาติป กะทา. (2547). “การศึกษาทุนทางสังคมและบทบาทในขบวนการเคลื่อนไหวทางสังคมด้านสุขภาพ : กรณีศึกษาประชาคมสุขภาพหมู่บ้านแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย”. รายงานการวิจัย: ส่วนวิจัยและพัฒนาสถาบันและวัฒนธรรมศึกษา.

ประยุทธ์ สืบอารีพงศ์. (2551). โซ่งดอนมะนาว : วิถีชีวิตชุมชนชาวไทยทรงดำบ้านดอนมะนาว อำเภอสองพี่น้อง จังหวัดสุพรรณบุรี. กรุงเทพมหานคร: เพชรเกษม พรินต์ติ้ง กรุป.

- ศักดิ์ศิริ นันตะสุขและคณะ. (2550). “การพัฒนาศักยภาพของคนในท้องถิ่นในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนในกลุ่มจังหวัดอีสานใต้” รายงานการวิจัย. กรุงเทพมหานคร: สำนักกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- ศุภกิจ วงศ์วิวัฒนกิจ. (2555). พจนานุกรมศัพท์การวิจัยและสถิติ. กรุงเทพมหานคร: ด้านสุทธาการพิมพ์.
- สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน. (2540). โครงการท่องเที่ยวเพื่อชีวิตและธรรมชาติการท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism). กรุงเทพมหานคร : สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.
- สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดสุพรรณบุรี. (2559). เอกสารเผยแพร่. ม.ป.ท.
- เสกสรร คำมูลดี และคณะ. (2547). “กระบวนการเรียนรู้เพื่อการพึ่งตนเองอย่างยั่งยืนของชุมชนบ้านแม่หวาน ตำบลป่าเมี่ยง อำเภอดอยสะเก็ด จังหวัดเชียงใหม่” รายงานวิจัย. ชุดโครงการการบริหารจัดการท้องถิ่น: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (สกว.).